

FOL

HEGELCİ KOZMOLOJİ

FOL® 102

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 99
İNGİLİZ İDEALİZMİ 03

HEGELCİ KOZMOLOJİ
JOHN ELLIS McTAGGART

ÇEVİREN: MAYA MANDALINCI

ÖZGÜN ADI: *STUDIES IN HEGELIAN COSMOLOGY*
EDİSYON: CAMBRIDGE 1901

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: ZİYA DİNÇSOY
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-625-7307-18-5

BASKI: AYRINTI BASIM YAY. VE MAT. HİZ. SAN. TİC. A.Ş.
MATBAA SERTİFİKA NO: 49599

1. BASKI: MART 2021

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

HEGELCI KOZMOLOJİ

JOHN ELLIS McTAGGART

ÇEVİREN
MAYA MANDALINCI

JOHN ELLIS McTAGGART

Londra doğumlu (1866). Bristol'da bulunan Clifton College'e gitti. Ardından Cambridge, Trinity College'de felsefe eğitimine başladı (1885). Moral Bilimler kürsüsünde felsefe hocası olarak göreve başladı (1897) 'Filozofların filozofu' olarak tanındı ve emekli olana dek bu görevini sürdürdü (1923). Yeni Zelanda ziyaretinde tanıştığı Margaret Elizabeth Bird ile evlendi (1899). Birinci Dünya Savaşı sırasında emniyet mensubu olarak çalıştı ve bir mühimmat fabrikasında görev aldı. G. E. Moore ve Bertrand Russell'la uzun dönem mesai arkadaşlığı yaptı, ancak Russell'in savaş karşıtlığı, yurtsever McTaggart ile aralarını bozdu. Aniden, yine Londra'da öldü (1925).

Başlıca eserleri: *Hegelci DİYalektik* (1896), *Hegelci Kozmoloji* (1901), *Some Dogmas of Religion* (1906) *Hegel Mantığı* (1910), *Ölümsüzlük ve Ezeliyet* (1915), *The Nature of Existence* (1921-27).

MAYA MANDALINCI

İstanbul'da doğdu (1989). Lise eğitimini Üsküdar Amerikan Lisesi'nde tamamladı. Boğaziçi Felsefe'de Lisans (2011) ve Yüksek Lisans (2013) eğitimi gördü. *Cogito Dergisi*'nde kısa dönemli olarak editöryal asistanlık ve çeviriler yaptı. Doktora programını ODTÜ Felsefe'de *Ölümün Felsefi Önemi: Hegel ve Heidegger'in Rekonstrüktif bir Yorumu* adlı teziyle tamamladı (2019). Halihazırda farklı öğretim görevlisi olarak çeşitli üniversitelerde dersler vermektedir.

Başlıca çevirileri: J. E. McTaggart, *Hegelci Kozmoloji* (2021)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
BİRİNCİ BÖLÜM	
GİRİŞ	12
İKİNCİ BÖLÜM	
İNSAN ÖLÜMSÜZLÜĞÜ	15
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
MUTLAĞIN KİŞİLİĞİ	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
YÜCE İYİ VE AHLAKİ KRİTER	110
BEŞİNCİ BÖLÜM	
CEZA	145
ALTINCI BÖLÜM	
GÜNAH	167
YEDİNCİ BÖLÜM	
TOPLUMUN BİR ORGANİZMA OLARAK KAVRANIŞI	193
SEKİZİNCİ BÖLÜM	
HEGELCİLİK VE HRİSTİYANLIK	214
DOKUZUNCU BÖLÜM	
MUTLAĞIN İLAVE BELİRLENİMİ	271
DİZİN	313

ÖNSÖZ

Kitabın Beşinci ve Yedinci Bölümleri burada yer aldığı hâline oldukça yakın bir biçimde *International Journal of Ethics*'te [*Uluslararası Etik Dergisi*] yayımlandı (Temmuz 1896 ve Temmuz 1897). Diğer bölümler ise daha önce herhangi bir yerde yayımlanmış değildir.

Hegel'in eserlerine atıfta bulunurken 1832'den itibaren yayımlanmakta olan Toplu Basım'dan yararlandım. Alıntı yapmak için genellikle *Ansiklopedi*'nin Wallace, *Hukuk Felsefesi*'nin Dyde ve *Din Felsefesi*'nin de Spiers ve Sanderson tercümelerine başvurdum.

Bu kitabı yayım öncesinde okuma nezaketinde buldukları ve beni birçok değerli öneriyle yönlendirdikleri için Cambridge King's College'dan Sayın G. L. Dickinson'a ve eşime şükran borçluyum.

JOHN ELLIS McTAGGART

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1. Kozmoloji ile kastettiğim saf düşüncenin doğasının araştırılmasından çıkarsanan *a priori* sonuçların, ampirik bilginin konusu olan meselelere uygulanmasıdır. Bu yüzeysel unsur, Kozmolojiyi Hegel'in *Mantık Bilimi*'ndeki saf düşünceden kesin bir biçimde ayırır. Kozmolojiyi aynı zamanda bilimin ve gündelik yaşamın ampirik sonuçlarından da açıkça ayırmak gerekir. Elbette bu ampirik sonuçlar da *a priori* bir unsur içerir, çünkü kategoriler olmaksızın herhangi bir bilgi mümkün olamaz; ne var ki onların varlığı *a priori* hakikatlerin açık seçik bir biçimde olumlanmasına bağlı değildir. Söz gelimi insanlar, metafizik anlaşmazlıklarından bağımsız olarak bir kimya yasası veya bir hükümlünün suçu üzerinde anlaşabilirler. Benzer biçimde, metafizik bilgisi olmayan biri çıkıp böylesi konularda doğru sonuçlara erişebilir. Fakat Kozmolojide ulaşılan sonuçlar saf düşünceye bağlı önermelerden çıkarsanır. Bu önermeler olmaksızın Kozmolojiden bahsedilemez, dolayısıyla saf düşünce [*pure thought*] ile alakalı bir anlaşmazlık Kozmoloji ile ilgili bir anlaşmazlığı da beraberinde getirecektir.

Bu kitapta ele alınacak konuların mahiyeti bu şekildedir. İnsan benliğine dair anlayış ampirik unsurlar içeren türden bir anlayıştır ve bu sebepten ötürü bu benliğin ebedî olup olmadığı veya Mutlağın da benzer şekilde bir benlik olup olmadığı soruları ampirik unsurlar içermektedir. Aynı şekilde, Ahlak, Ceza, Günah, Devlet ve Sevgi anlayışları da ampirik unsurlar içerir. Yine de ilerleyen sayfalarda tartışacağımız meselelerin hiçbiri sonlu bilimler aracılığıyla ele alınamaz. Hiçbiri doğrudan gözlem yoluyla bir karara bağlanamaz veya tümevarım ile belirlenemez. Kimi durumda sorunun kapsamı o kadar geniştir ki gözlem alanımızdaki mevcut örneklerden yola çıkıp geliştireceğimiz bir tümeva-

DİZİN

- A
- acı 124, 126, 127, 128, 134, 138, 139, 145, 146, 148, 149, 151, 152, 154, 158, 159, 160, 177, 204, 273, 288, 294, 304, 311
- adalet 147, 283
- ahenk 30, 94, 286, 287, 288, 296
- ahlak 12, 105, 106, 128, 129, 132, 139, 144, 155, 164, 178, 184, 188, 191, 240, 257, 258, 259, 260, 266, 285, 295
- ahlaki kötülük 188
- akıl 281
- akli alçakgönüllülük 285
- anlama 35, 36, 75, 76, 169, 189, 195, 197, 230, 231, 237, 256, 279, 282
- Arministler 215
- arzu 48, 286
- ateizm 109
- B
- Baba ve Oğul, 221, 222, 264
- barış 171, 178, 209
- başkalarının mutluluğu 136, 138
- Batı 55, 61, 88, 260
- Ben 33, 34
- benlik 12, 14, 15, 32, 34, 37, 38, 45, 46, 49, 50, 53, 54, 55, 61, 63, 64, 65, 89, 90, 91, 92, 94, 96, 98, 99, 100, 101, 178, 179, 180, 287, 288, 291, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 305; ~in doğası 34; ~in paradoksu 37; ~ duygusu 94, 98, 101
- Berkeley 215
- bilgi 48, 273, 274, 283, 284, 290, 291, 293, 298, 299, 300, 303, 305
- bilim 213
- bilinç 25, 232, 287
- bilinçli varlıklar 20, 29, 183
- bilmişlik 26, 28; ~ kategorisi 21, 26, 29
- bireyler 21, 22, 23, 24, 25, 26, 30, 38, 41, 65, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 110, 193, 194, 196, 198, 200, 201, 208, 209, 210, 273, 300, 302, 303, 307, 311, 312
- birlik 21, 22, 24, 25, 41, 44, 58, 72, 73, 74, 77, 98, 193, 195, 216, 222
- biyoloji 26
- Bradley 13, 28, 38, 53, 55, 56, 101, 122
- Brahmanizm 88
- Budist metafizik 52
- Budizm 88
- C
- caydırıcı etki 158
- cennet 208
- ceza 12, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163,

166, 177, 181, 192, 260; ~ hukuku 163; ~nın caydırıcı etkisi 161
cezalandırılma hakkı 156

Ç

çokluk 14, 21, 30, 43, 55, 59, 60, 90, 91, 95, 96, 97, 98, 307, 312

D

değişim 44
deizm 270
deneyim 15, 65, 136, 189, 231, 251, 273, 291
determinizm 190
devlet 12, 91, 102, 119, 165, 195
din 11, 13, 16, 58, 72, 78, 169, 176, 185, 205, 214, 215, 216, 219, 221, 222, 224, 226, 237, 243, 245, 246, 264, 265, 266, 267, 269; ~ Felsefesi 13, 78, 176, 222, 264, 266
dingincilik 284
diyalektik 13, 16, 19, 20, 26, 27, 35, 39, 44, 76, 77, 109, 168, 173, 174, 183, 211, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 235, 243, 282, 289, 296, 301, 308
doğa: ~ bilimleri 58; ~ Felsefesi 13
doğrudan: ~ benlik duygusu 98, 101; ~ gözlem 12, 67
dolaysız iyi 113
duygular 34, 70, 91, 93, 223, 241, 287
düello 154

E

ego 78, 79, 80, 81, 82, 83, 89, 90, 98
eğitim 121, 131, 146, 158, 166, 191, 192, 251

Enkarnasyon 216, 234, 235, 236, 237, 244, 247, 248, 269, 309

En Yüce İyi 280

erdem 86, 144, 150, 167, 168, 169, 173, 176, 177, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 187, 189, 190, 191, 252, 253, 258, 277, 279
etik 11, 59, 95, 112, 113, 116, 119, 120, 121, 123, 129, 132, 139, 140, 143, 144, 177, 185, 191, 195, 216, 260, 285

etkin nedensellik 64

evren 32, 55, 63, 92, 172, 173, 178, 179, 276, 277, 278, 285, 292, 293, 306

evrensel ahenk 288

eylem 174

eyleyen özne 151, 177, 295

F

felsefe 4, 266, 267, 283

Fiziko-Teolojik Argüman 84

form 45, 46, 244

G

gerçeklik 30, 69, 203, 204, 230, 231, 283, 301

IV. George 51

günah 12, 87, 167, 168, 169, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 186, 188, 190, 191, 192, 216, 248, 250, 252, 253, 254, 257, 258, 262, 263, 264

H

hakikat 16, 18, 33, 36, 111, 133, 137, 138, 171, 174, 182, 213, 216, 218, 220, 231, 241, 242, 243, 248, 253, 254, 267, 271,

- 272, 274, 279, 282, 283, 285, 298, 308, 309, 312; ~ sevgisi 137, 138
- haz 81, 111, 114, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 132, 133, 134, 138, 140, 141, 142, 143, 159, 273, 274, 279, 280, 288, 289
- hedonik kriter 132, 133, 137, 138, 140, 141
- hedonizm 111, 125, 127, 134
- Hegelci ilkeler 18, 37, 79, 110, 194
- Hegel Mantığı 39, 174
- hırsızlık 162
- Hiçlik 96
- Hristiyanlık 165, 214, 215, 220, 247, 251, 252, 254, 258, 259, 261, 265, 266, 267, 268, 269, 270
- hukuk 166; ~ felsefesi 11, 13, 147, 148, 176, 180, 195
- Hume 37, 88, 92
- I
- ıslah edici ceza teorisi 149
- İ
- ideal devletin 165
- idealizm 88, 100
- ilahî istenç 164
- inayet 248, 254, 256, 257, 264
- insancılık 150
- insan refahı 200, 201
- intikam 167, 177, 180, 181, 185, 186, 191; ~ın kaçınılmazlığı 178
- irade 25, 33, 91, 93, 126, 173, 273, 277, 279, 280, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 294, 296, 297, 299, 300, 304, 305, 306, 308
- İsa 216, 229, 234, 236, 237, 239, 240, 241, 242, 244, 245, 246, 247, 248, 257, 264, 265, 266, 286
- İslam 267
- istenç 172
- iyileştirme 167, 177, 179, 182, 183, 184, 185, 186, 191
- iyilik 103, 104, 105, 111, 114, 120, 129, 170, 172, 174, 181, 187, 188, 250, 256, 312
- iyi 114, 252, 256; ~ ve kötü 103
- K
- Kalvinistler 215
- Kant 84, 109, 128, 256, 285, 295, 311
- karakter sürekliliği 52
- kategoriler 12, 26, 28, 32, 284, 312
- Kendi-için-Varlık 170, 171
- keşif 282
- Kilise 199, 226, 227, 246, 247, 257
- kimyasallık 24, 26, 30, 76
- kimya yasası 12
- kindar cezalandırma 149
- kişilik 70, 71, 81, 82, 83, 87, 90, 94, 97, 99, 101, 102, 103, 229
- kişisel: ~ özdeşlik 49, 51, 52, 63; ~ zevk 81
- komünizm 193
- koşulsuz buyruk 285
- kozmojoloji 3, 4, 5, 12, 14, 16
- kozmojolojik argüman 84
- kötülük 61, 114, 146, 149, 151, 170, 175, 176, 187, 236, 253
- kusurlu oluşumuz 94
- kusursuz sevgi 303
- Kutsal Ruh 221, 222, 264; ~ Kralığı 72
- kültür 119, 237

- L
Locke 26, 35
Lotze 13, 29, 43, 57, 58, 59, 60, 61, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 89, 94, 95, 98, 101
- M
Mackenzie 13, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 203, 204, 205
madde 44, 45, 46, 275
mantık 12, 14, 27, 28, 72, 73, 74, 92, 110, 168, 169, 175, 186, 195, 221, 225
masumiyet 167, 168, 169, 170, 171, 173, 175, 176, 177, 181, 182, 183, 186, 189, 191, 250; ~in doğası 167; ~ten Günaha geçiş 176
masumların çıkarı 161
materyalizm 270
mekanizma 22, 23, 26, 30, 198, 199
metafizik 12, 13, 58, 86, 91, 100, 106, 120, 144, 164, 190, 191, 194, 209, 241, 243
Mill 285, 294
Mutlak 13, 18, 19, 20, 23, 29, 30, 31, 38, 39, 41, 43, 45, 47, 48, 49, 51, 53, 55, 59, 69, 71, 72, 78, 82, 83, 88, 90, 91, 94, 95, 97, 99, 101, 102, 105, 107, 108, 109, 110, 115, 130, 135, 169, 182, 198, 199, 203, 204, 206, 207, 208, 212, 215, 221, 230, 231, 233, 238, 266, 269, 282, 286, 287, 288, 300, 302, 305, 311; ~in farklılaşması 28; ~ Gerçeklik 31, 69, 203, 207, 208, 230, 231; ~ İdea 13, 18, 30, 39, 41, 48, 115, 135, 182, 221, 232, 238, 282, 302; ~ Tin 18
mutluluk 60, 86, 87, 88, 103, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 151, 199, 271, 273
mülk 195
- N
nedensellik 41, 52, 63, 173; ~ ilişkisi 52
nesnel tin 195
nicelik kategorileri 44
nitelik 92; ~lerin sürekliliği 63
- O
okul 200, 201
ontolojik argüman 84
otorite 108, 165, 294
- Ö
ödev 117, 163, 259, 285, 290
Öklid 28
ölüm 56, 63, 65, 66, 147, 185, 186, 287; ~ cezası 147
ölümsüzlük 16, 18, 19, 53, 55, 56, 57, 105, 165, 186, 260, 284
öz-belirlenim 15, 90, 92, 93, 95, 173, 174, 175
öz-bilinç 78, 81
özel mülkiyet 212
özgürlük 119, 120, 154, 173, 193, 241, 255
öz: ~ kategorileri 44; ~yeterlilik 50
özne 44, 45, 99, 171, 223, 255, 290, 300
- P
panteizm 270
Pusey 197

R

rasyonellik 271
 Robert Owen 193
 Rönesans 105, 142
 ruh 55, 60; ~ göçü 52

S

saf: ~ ben 33, 54, 291; ~ düşünce
 12, 19, 20, 27, 39, 40, 76, 233; ~
 İdea 17; ~ Varlık 20, 96
 Safi Biliş [Cognition Proper] 25
 sanat 266
 sembolizm 247
 sentez 28, 36, 97, 167, 168, 184,
 191, 221, 222, 308
 sevgi 12, 56, 66, 70, 106, 208, 226,
 228, 229, 230, 279, 280, 281,
 289, 290, 298, 303, 304, 305,
 309, 310
 sezgicilik 129
 sivil toplum 195
 solipsizm 15
 sonlu: ~ benlik 90, 97; ~ bir varlık
 84; ~ kişisel tinler 15
 sonsuz 81, 89, 90, 95, 217, 257; ~
 Varlık 81
 sosyalizm 193
 Spinoza 18, 88, 108, 109, 215
 süreklilik 42, 64, 65, 276

T

Tanrı: ~'nın ölümü 240; ~'nın sev-
 gisi 106

tarikh felsefesi 13
 teist dinler 104
 teizm 100, 109
 teleoloji kategorisi 74
 teoloji 213, 283
 tez 39, 167, 184, 221
 tezahürün sürekliliği 42
 tikel birlik 21
 Tin 13, 18, 173, 216, 217, 218,
 219, 220, 223, 224, 225, 226,
 231, 232, 233, 248, 249, 266,
 267
 toplum 195, 203
 töz 18, 49, 50
 tümevarım 12, 55, 104

Ü

üçleme 27, 216, 218, 220, 222,
 264, 269

Y

Yasa 253
 Yaşam 20, 21, 22, 24, 26, 27, 28,
 30, 35, 43, 44, 74, 110; ~ Kate-
 gorisi 22
 yeniden doğum 65
 yurttaş 91, 102, 107, 193
 yüce: ~ gerçeklik 110, 114, 144; ~
 iyi 110, 111, 114, 115, 117, 118,
 119, 121, 122, 125, 130, 139,
 143, 144, 294, 295